

УДК 070.11

СТАНОВЛЕННЯ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА МАЛОГО ІНДУСТРІАЛЬНОГО МІСТА ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Федотова Н.М.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Луганськ, Україна

У статті досліджується рівень впливу міської преси на формування міського соціокультурного середовища малого міста. Проводиться закономірність між кількісно-якісним складом ЗМІ міста та їхнім впливом на свідомість мешканців.

Ключові слова: *мале місто, міське середовище, міська преса, засоби масової інформації.*

Постановка проблеми. Міські засоби масової інформації, відтворюючи суспільно-політичні й культурні процеси міста, продукують у споживачів стійкий образ матеріально-духовного простору, що формує суспільну свідомість населення, впливає на розвиток його соціальної активності. Актуальним, на нашу думку, є відстеження впливу місцевих ЗМІ на свідомість громадян та формування з їхньою допомогою міського середовища.

Для малих міст найбільш поширеним та доступним засобом масової інформації є преса. Головними її завданнями є надання аудиторії всебічної подієвої місцевої інформації, виконання регулятивних функцій міської спільноти, формування суспільної думки в місцевих масштабах, спостереження за діями місцевої влади, підтримка місцевої культури, формування в населення духу причетності до «малої батьківщини» тощо [5].

Проблемі функціонування преси присвячені праці таких вчених: О. Аكوпова, І. Дзялошинського, С. Гуревича, Я. Засурського, С. Корконосенка, В. Олешко, Є. Прохорова, Л. Реснянської, В. Різуна, В. Тулупова; дисертаційних дослідженнях М. Герулі, О. Євтуш, Л. Іванової, І. Герман, В. Мансурової, В. Шевченко та ін., однак не було досліджено впливу преси малих міст на становлення міського середовища. Функція міського середовища полягає у формуванні й селекції найбільш раціональних і найефективніших форм спілкування; у виконанні ролі каналу масової комунікації, що кристалізує й розповсюджує норми міського життя; у накопиченні спеціальної і загальнокультурної інформації при посередництві поміж їхніми потоками [цит. за: 1].

Мета статті – дослідити рівень впливу міської преси на формування міського соціокультурного середовища малого міста.

Найбільш урбанізованим регіоном України є Донбас, де на одного жителя припадає лише 0,13 га орних земель при середньому показнику по країні 0,65 га. Міські поселення Донбасу, а зокрема Луганщини, історично виникали як моноіндустріальні. Типовим малим містом такого типу ми вважаємо Рубіжне, на

прикладі якого розглянемо рівень впливу міської преси на формування міського соціокультурного середовища.

Місто Рубіжне Луганської області входить до складу Сіверськодонецько-Лисичанської агломерації. Населення на 2011 рік складає близько 62 тис. осіб (на 2001 рік за переписом населення складало 65322 особи).

Тип міста, за класифікацією А. Плешкановської, на сьогоднішній день ми визначаємо як стабільний: «стан міських підсистем адекватний потребам мешканців міста, але не створює умов для переходу в нову якість середовища життєдіяльності» [4, с. 122]. Два роки тому після банкрутства й розвалу провідних підприємств міста ДП «Краситель» та РКХЗ «Зоря» місто перебувало у стані стагнації, що характеризувалося негативною динамікою якості життя. Стабілізація відбулася за рахунок відкриття в місті нових хімічних підприємств на базі закритих та зростанням обсягів виробництва Рубіжанського картонно-тарного комбінату, одного з найбільших в Україні. Це дозволило місту, за підсумками 2010 року, вийти на профіцит міського бюджету.

Місто має різні типи засобів масової інформації з різним ступенем поширеності. Аудіовізуальні ЗМІ представлені телерадіокомпанією «ТРК-Рубіжне», яка вироблений телевізійний інформаційний продукт транслює 1 раз на тиждень протягом 1 години на Лисичанському телеканалі. Власного каналу трансляції місто не має. Радіопродукт телерадіокомпанії виходить щоденно на обласному дротовому радіо з 6.00 до 6.45. У радіоефірі в запису транслюються інтерв'ю з цікавими людьми міста, представниками міськвиконкому. Однак такий час трансляції передачі в ефір не сприяє популяризації місцевої інформації, тому склад аудиторії обмежений і представлений в основному людьми похилого віку. У цій ситуації найбільш потужним джерелом поширення масової інформації може виступати лише місцева преса.

Суспільно-політична преса міста складається з 3 газет: «Вестник недели» (до 2008 року «Вестник «Красителя»»), «Рубіжанські новини» (КП «РУНО») та «Республіка.Ру» (упорядник-видавець приватний підприємець Тимко В.Г.). Найбільшим накладом видається газета «Вестник недели» – 8 тис. примірників. Газета виходить 1 раз на тиждень (день виходу – субота) у А3 форматі обсягом 4 сторінки, мова – російська.

Контент газети соціального спрямування. Перша шпальта оформлюється відповідно до календарного принципу – привітання зі святом, яке проходить на тижні виходу. Головні матеріали номера підпорядковуються цьому ж принципу. Наприклад, у № 23 за 4 червня 2011 року розміщено такі матеріали: «Поздравление с Днем журналиста» (С. 1), «Последний вечер детства» (про випускні вечори, привітання випускників) (С.1), «С Днем защиты детей. Любви много не бывает» (С.2), «Большие надежды. День химика в Северодонецке» (С.3). Політична складова газети представлена вкладкою «газета в газеті» «Известия Луганщины». У ній розповідається про події регіону й обов'язково подається інформація про діяльність Партії регіонів (діяльність інших партій у вкладці або не висвітлюється, або висвітлюється з негативного боку). Подібне однобоке нав'язування політичної інформації нівелює процес становлення демократії і плюралізму думок в малому

місті. «Газета в газеті» займає 1 шпальту. Залежно від політичних подій її обсяг може змінюватися. Публікація луганської газети «Известия Луганщины» в міській рубіжанській газеті підтверджує ієрархію суспільно-територіальних структур, що виявляється у «вертикальній» підпорядкованості та взаємозумовленості розвитку компонентів у складних суспільно-територіальних утвореннях. Така ієрархічність тісно пов'язана з дифузним характером територіального розвитку суспільства. При цьому будь-які інновації «переміщуються» від ядер вищого ієрархічного рівня до ядер нижчого рівня, даючи їм нові імпульси розвитку [3].

Ще одну шпальту в газеті «Вестник недели» займають матеріали рекламного характеру (в основному реклама медичних препаратів).

Офіційним виданням територіальної громади м. Рубіжне є газета «Рубіжанські новини». Газета видається з 1931 року, упорядником є Рубіжанська міська рада. Обсяг газети 8 стор. А3 формату, наклад – 4 тис.–5 тис. примірників, 1 раз на тиждень (день виходу – п'ятниця). ЗМІ інформує жителів міста про дії місцевої влади, публікує затвержені міськвиконкомом рішення й постанови, що стосуються міського впорядкування, повідомлення з сесії міської ради. Портретні нариси та інтерв'ю в газеті друкуються відповідно до певної події чи свята. Наприклад, № 35 (11481) від 3 вересня 2010 року присвячений Дню підприємця: на 1 шпальті привітання від керівників міста й області зі святом, на 2 шпальті принагідно до свята – нариси про Л. Чапову, директора ДП «Рубіжанський ринок» «Особый характер», Є. Загоруйко «Есть опыт и авторитет» та С. Павлюченка «Качество услуг – основной критерий деятельности». Також як і газета «Вестник недели», «Рубіжанські новини» подає широку інформацію про діяльність Партії регіонів, але, на відміну від першої, матеріали подано не на окремій вкладці. Така увага до досягнень партії зумовлена переважною більшістю членів Партії регіонів у складі міської ради.

Опозиційною з політичної точки зору газетою в місті є «Республіка.Ру». Вона створена приватним підприємцем з метою протидії чинній владі й має заклик: «Розставимо крапки над і». Перевага у висвітленні політичних сил надається партії «Батьківщина» Блоку Юлії Тимошенко. Газета має наклад 2 тис. примірників, видається на 6 сторінках А3 формату 1 раз на тиждень (день виходу – п'ятниця). Штат газети складається з одного головного редактора Ю. Божича, який і пише матеріали до газети. Крім політичної інформації, газета публікує матеріали про події міста, видатних людей міста. Це єдина газета в місті, яка має свій сайт (www.respublica.com.ua). На ньому не збережене оформлення паперової версії та не всі тексти їй відповідають, матеріали розміщено за рубриками із зазначенням дати. Третина контенту електронного видання присвячена подіям міста, інші матеріали розповідають про життя області, країни та міжнародні події. На сайті подаються різні опитування аудиторії з приводу соціальних та політичних питань життя міста. З січня 2011 року призупинено паперовий вихід газети у зв'язку з фінансовими труднощами. Приблизно з цього ж часу не оновлюється контент сайту, хоча він підтримується в робочому стані. Зауважимо, що кількість інтернет-користувачів рубіжанських провайдерів складає близько 8 тис. осіб – це переважно молодь.

Кожна з описаних газет для збільшення аудиторії друкує програму телеканалів.

Таким чином, на сьогоднішній день сумарна кількість примірників місцевої преси складає 12 тис. на кількість населення 62 тис. Звісно, така кількість не може задовольнити інформаційні потреби населення міста. Однак і така кількість газет, з огляду на специфічний контент, не користується популярністю, до того ж газета «Рубіжанські новини» поширюється через державні підприємства міста. Отже, збільшення тиражу існуючих газет не призведе до зростання їхньої популярності.

Населення міста дізнається про події з новин обласних телерадіокомпаній «ІРТА», «ЛОТ», «ЛКТ». Підприємці міста більше цікавляться новинами життя країни, зокрема прийняття законів Верховною Радою України та нововведеннями стосовно підприємницької діяльності, і подіями світу, які дізнаються зі всеукраїнських телерадіокомпаній та електронних видань інтернету.

Отже, формування міського середовища засобами масової інформації міста здійснюється лише в політичному плані, висвітлюючи й коментуючи роботу міських органів влади, забезпечуючи інформаційний супровід передвиборних кампаній кандидатів і то підпорядковується загальнообласним тенденціям політичного впливу.

На соціокультурний рівень міста лише незначною мірою впливає міська преса та телерадіокомпанія, що поширюють інформацію про визначні персональні досягнення жителів міста, популяризуючи їх серед населення й змушуючи пишатися земляками. На нашу думку, такий незначний вплив ЗМІ не може спричинити якісної зміни свідомості жителів міста й опосередковано сприяти розвитку міського середовища.

Твердження Л. Іванової щодо того, що міська преса «бере участь у поширенні економічного знання, аналізуючи економічні відносини всередині міського середовища; направляє розвиток соціальної сфери, орієнтуючи жителів у соціально-побутові проблеми й забезпечуючи духовну співпрацю представників різних соціальних та професійних груп і секторів для їх вирішення, формує нарівні з іншими соціальними інститутами духовну складову міста, реалізуючи культурно-освітню функцію, закладаючи основи екологічного та історичного мислення» [2, с. 176] буде стосуватися міст з більшою кількістю населення, стабільним розвитком та більш розвиненою інфраструктурою.

Преса малих міст, зокрема з населенням до 100 тис., лише незначною мірою виконує завдання духовно-ідеологічного спрямування й впливає на ступінь включення населення до прийняття рішень щодо стратегії розвитку міського середовища.

Висновки. Таким чином, організаційно-управлінська функція обласного центру Луганська превалює над інформативно-репрезентативною функцією місцевої рубіжанської преси й полягає у координації господарської та політичної сфер життя малого міста. Подальше наукове дослідження з цієї теми варто спрямувати на порівняльний аналіз впливу місцевої преси інших малих міст Луганщини, у тому числі й аграрних селищ міського типу.

Список літератури

1. Алмазова Т.В. Міське та сільське середовище: порівняльна характеристика соціокультурних систем [Електронний ресурс] / Т.В. Алмазова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2011/Pedagogica/6_85695.doc.htm.
2. Иванова Л.В. Пресса как фактор формирования городской среды и городского сообщества (на примере газетной периодики г. Ставрополя-на-Волге – Тольятти): дис.... канд. филол. наук: 10.01.10. – «журналистика» / Людмила Викторовна Иванова. – Тольятти, 2005. – 201 с.
3. Підгрушний Г. Міста-метрополіси як новітня форма територіальної організації суспільства / Г. Підгрушний, О. Денисенко // Досвід та перспективи розвитку міст України. Збірник наукових праць. – 2010. – № 18. – С. 65-78.
4. Плешкановская А. Градостроительная активность: общественно-исторические предпосылки / А. Плешкановская // Досвід та перспективи розвитку міст України. Збірник наукових праць. – 2009. – № 16. – С. 120-132.
5. Сенкевич Г.А. Міська газета: творчо-соціальна парадигма функціонування (до постановки проблеми) / Г.А. Сенкевич // Держава та регіони. – 2008. – № 3. – С. 131-134. – (Серія «Гуманітарні науки»).

Федотова Н.М. Становление городской среды малого индустриального города средствами массовой информации // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – 2011. – Т.24 (63). – №4. Часть 1. – С.100-104.

В статье исследуется уровень влияния городской прессы на формирование городской социокультурной среды малого города. Проводится закономерность между количественно-качественным составом СМИ города и их влиянием на сознание жителей.

Ключевые слова: *малый город, городская среда, городская пресса, средства массовой информации.*

Fedotova N.M. Formation of the urban environment of small industrial city media // Uchenye zapiski Tavricheskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.I. Vernadskogo. Series «Filology. Social communicatios». – 2011. – V.24 (63). – №4. Part 1. – P.100-104.

The authors examine occupational exposure the City Press on the formation of urban socio-cultural environment of small town. Determine the pattern between quantitative and qualitative composition of the media and their influence upon the minds of residents.

Key words: *small town, urban environment, urban media, media.*

Поступила до редакції 06.07.2011 р.